MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALARNING IJTIMOIY MOSLASHUVINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK ASOSLARI

Rahmonqulova Xolida Bosimovna
Jizzax davlat pedagogika universiteti (JDPU),
Maktabgacha ta'lim kafedrasi o'qituvchisi

ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada maktabgacha ta'lim tizimida bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslari, nazariy yondashuvlari hamda ushbu jarayonga ta'sir etuvchi omillar tahlil qilingan. Maktabgacha yoshdagi bolalarning yangi ijtimoiy muhitga moslashuvi, shaxslararo munosabatlarni o'zlashtirishi, emotsional barqarorligi, muloqotga kirishish qobiliyati va ijtimoiy xulq-atvorining shakllanish xususiyatlari yoritilgan. Shuningdek, ijtimoiy moslashuvning psixologik mexanizmlari, pedagogik shart-sharoitlari, yosh va individual xususiyatlarga bog'liqligi hamda oila va maktabgacha ta'lim tashkiloti o'rtasidagi hamkorlikning ahamiyati o'rganilgan. Maqolada L.S. Vigotskiyning sotsiokultural rivojlanish nazariyasi, A. Banduraning ijtimoiy o'rganish nazariyasi va U. Bronfenbrennerning ekologik tizimlar yondashuvi asosida bolalarning ijtimoiy moslashuv jarayoni ilmiy-nazariy jihatdan izohlangan. Nazariy tahlil asosida bolalar ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishning pedagogik-psixologik shartlari va amaliy yo'nalishlari aniqlashtirilgan.

KALIT SO'ZLAR

Maktabgacha ta'lim, ijtimoiy moslashuv, pedagogik-psixologik asoslar, ijtimoiylashuv, shaxs rivojlanishi, emotsional barqarorlik, psixologik muhit, individual yondashuv, ijtimoiy kompetensiya, bolalar psixologiyasi.

KIRISH

Bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimini takomillashtirish, bolalarning individual imkoniyatlarini rivojlantirish hamda ularni ijtimoiy hayotga tayyorlash pedagogika va psixologiya fanlarining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi. Jamiyat taraqqiyoti, ijtimoiy munosabatlarning murakkablashuvi va ta'lim jarayoniga qo'yilayotgan zamonaviy talablar bolalarni ilk yosh davridan boshlab ijtimoiy muhitga tayyorlash zaruratini kuchaytirmoqda.

Maktabgacha yosh davri inson shaxsining shakllanishida muhim bosqich bo'lib, bu davrda bolaning atrof-muhit haqidagi tasavvurlari, hissiy munosabatlari, muloqot ehtiyojlari hamda ijtimoiy xulq-atvor me'yorlari rivojlanadi. Bola oila doirasidan kengroq ijtimoiy muhitga kirib borar ekan, tengdoshlari va kattalar bilan munosabat o'rnatish, yangi qoidalarga rioya qilish, o'z hissiyotlarini boshqarish va mustaqil harakat qilish zaruratiga duch keladi.

Mazkur jarayon ijtimoiy moslashuv tushunchasi bilan bevosita bog'liqdir. Ijtimoiy moslashuv bolaning yangi ijtimoiy sharoitlarni qabul qilishi, muhit talablarini anglab yetishi, o'z ehtiyojlarini ijtimoiy me'yorlar bilan muvofiqlashtirishi va jamoa hayotida faol ishtirok etish imkoniyatlarini rivojlantirish jarayoni sifatida tavsiflanadi.

O'zbekiston Respublikasining «Ta'lim to'g'risida»gi va «Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida»gi qonunlarida bolalarning sifatli ta'lim va tarbiya olish huquqlari, ularning har tomonlama rivojlanishi uchun zarur sharoitlarni yaratish masalalari belgilangan [1; 2].

Maktabgacha ta'lim va tarbiyaning davlat standartida bolaning jismoniy, ijtimoiy-hissiy, nutqiy, bilish hamda ijodiy rivojlanish yo'nalishlari o'zaro bog'liq holda qaraladi [3]. Bu esa ijtimoiy moslashuvni bolaning umumiy rivojlanishidan ajratmagan holda o'rganishni talab etadi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Maqolaning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiy moslashuvining psixologik mexanizmlari, nazariy asoslari va pedagogik shart-sharoitlarini tahlil qilish hamda ushbu jarayonni rivojlantirishga qaratilgan ilmiy-metodik yondashuvlarni asoslashdan iborat.

ASOSIY QISM

Ijtimoiy moslashuv tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati

Ijtimoiy moslashuv shaxs va ijtimoiy muhit o‘rtasidagi o‘zaro munosabatlarni muvofiqlashtirish jarayonidir. Uning mazmuni faqat mavjud talab va qoidalarga bo‘ysunish bilan cheklanmaydi. Aksincha, ijtimoiy moslashuv shaxsning muhit bilan faol munosabatga kirishishi, o‘z imkoniyatlarini namoyon etishi, ehtiyojlarini maqbul shaklda ifodalashi va ijtimoiy munosabatlarda mustaqil ishtirok etishini ham nazarda tutadi.

Pedagogik nuqtayi nazardan ijtimoiy moslashuv bolalarni jamoaviy hayotga tayyorlash, ularda hamkorlik, mas’uliyat, muloqot madaniyati va ijtimoiy me’yorlarga ongli munosabatni shakllantirish jarayonidir.

Psixologik jihatdan esa mazkur jarayon bolaning emotsional holati, ijtimoiy ehtiyojlari, xavfsizlik hissi, o‘ziga bo‘lgan ishonchi va individual temperament xususiyatlari bilan bog‘liq.

Ijtimoiylashuv va ijtimoiy moslashuv tushunchalari bir-biriga yaqin bo‘lsa-da, mazmunan muayyan farqlarga ega. Ijtimoiylashuv shaxs tomonidan jamiyat qadriyatlari, me’yorlari va ijtimoiy tajribasining o‘zlashtirilishini ifodalovchi keng qamrovli jarayondir. Ijtimoiy moslashuv esa shaxsning muayyan ijtimoiy sharoitga kirishi, unda o‘z o‘rnini topishi va samarali munosabatlar o‘rnatishi bilan tavsiflanadi.

Demak, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy moslashuvi ularning umumiy ijtimoiylashuv jarayonining muhim tarkibiy qismi hisoblanadi.

Bolalarning ijtimoiy moslashuvini tushuntiruvchi nazariy yondashuvlar

Maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiy moslashuvining ilmiy asoslarini tahlil qilishda rivojlanish psixologiyasi va pedagogikasida shakllangan nazariyalarga murojaat qilish muhimdir.

L.S. Vigotskiyning sotsiokultural rivojlanish nazariyasida bolaning psixik rivojlanishi ijtimoiy munosabatlar va madaniy tajribani o‘zlashtirish bilan uzviy bog‘liq holda tushuntiriladi. Olimning fikriga ko‘ra, bola kattalar va nisbatan tajribaliroq tengdoshlari bilan hamkorlikda o‘zining mavjud imkoniyatlaridan yuqoriroq darajadagi faoliyatni amalga oshirishi mumkin [5].

Mazkur qarash maktabgacha ta’limda bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish uchun pedagogik ko‘mak, hamkorlik va muloqot muhitining zarurligini asoslaydi. Jumladan, bola mustaqil ravishda hal eta olmaydigan ijtimoiy vaziyatni tarbiyachi yordamida tushunishi va asta-sekin bunday vaziyatlarda mustaqil harakat qilishni o‘rganishi mumkin.

A. Banduraning ijtimoiy o‘rganish nazariyasiga ko‘ra, bolalar kattalar va tengdoshlarning xatti-harakatlarini kuzatish, ularga taqlid qilish va kuzatilgan harakatlar oqibatlarini anglash orqali yangi xulq-atvor shakllarini o‘zlashtiradilar [6]. Ushbu nazariya ijtimoiy moslashuv jarayonida oilaviy muhit, pedagogning shaxsiy namunasi va tengdoshlar bilan munosabatlarning ahamiyatini tushuntirishga xizmat qiladi.

U. Bronfenbrennerning ekologik tizimlar nazariyasida esa bola rivojlanishi bir-biri bilan o‘zaro aloqador ijtimoiy muhitlar ta’sirida kechishi ta’kidlanadi [7]. Ushbu yondashuvga ko‘ra, oila, maktabgacha ta’lim tashkiloti, mahalla va kengroq ijtimoiy-madaniy sharoitlar bolaga turli darajalarda ta’sir ko‘rsatadi.

Masalan, oilada shakllangan muomala madaniyati bolaning maktabgacha ta’lim tashkilotidagi muloqotiga ta’sir qilishi, tarbiyachi va ota-onalar o‘rtasidagi hamkorlik esa ushbu jarayonning izchilligini mustahkamlashi mumkin.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Nazariy yondashuvlarning umumiy jihati shundaki, bola rivojlanishi tashqi muhitdan ajratilgan holda emas, balki ijtimoiy munosabatlar va faoliyat jarayonida yuz beradigan hodisa sifatida talqin etiladi.

Maktabgacha yosh davrida ijtimoiy moslashuvning psixologik xususiyatlari

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy moslashuvi ularning yoshiga, psixologik rivojlanish darajasiga, oldingi ijtimoiy tajribasiga va individual xususiyatlariga bog‘liq.

Ilk maktabgacha yosh davrida bolaning asosiy ehtiyojlaridan biri xavfsizlik va yaqin kattalar bilan ishonchli munosabatni saqlab qolishdir. Shu sababli maktabgacha ta’lim tashkilotiga ilk bor kelgan bolada yaqinlaridan ajralish bilan bog‘liq xavotir kuzatilishi mumkin.

3–4 yoshdagi bolalarda mustaqillikka intilish kuchayadi, biroq hissiyotlarni boshqarish va murakkab ijtimoiy vaziyatlarda kelishuvga erishish ko‘nikmalari hali rivojlanish jarayonida bo‘ladi.

4–5 yoshda tengdoshlar bilan birgalikdagi o‘yinlarga qiziqish, muloqot ehtiyoji hamda o‘z fikrini boshqalarga tushuntirish imkoniyatlari kengayadi. Bolalar asta-sekin guruh qoidalarini anglab, birgalikdagi faoliyatda o‘z vazifasini bajarishga o‘rganadilar.

5–7 yosh davrida esa ijtimoiy rollarni tushunish, tengdoshlarning fikrini hisobga olish, o‘z xatti-harakatlarini nazorat qilish va maktab muhitiga tayyorgarlik bilan bog‘liq ko‘nikmalar faol rivojlanadi.

Biroq mazkur yosh xususiyatlari qat’iy va barcha bolalar uchun bir xil me’yor sifatida qabul qilinmasligi lozim. Har bir bolaning rivojlanish sur’ati, muloqot ehtiyoji va moslashuv tajribasi individualdir. Shuning uchun ijtimoiy moslashuvni tashkil etishda bolaning yoshiga xos umumiy qonuniyatlar bilan birga uning shaxsiy imkoniyatlari ham hisobga olinishi zarur.

Ijtimoiy moslashuvga ta’sir etuvchi psixologik omillar

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy moslashuviga ta’sir etuvchi omillarni bir necha guruhga ajratish mumkin.

Birinchi omil — bolaning emotsional holati va psixologik xavfsizlik hissidir. O‘zini xavfsiz va qadrlangan deb his qilgan bola yangi munosabatlarga kirishishga, faoliyat turlarini sinab ko‘rishga hamda yordam so‘rashga ko‘proq tayyor bo‘lishi mumkin.

Ikkinchi omil — muloqot ko‘nikmalarining shakllanganlik darajasidir. O‘z ehtiyojlarini so‘z orqali ifodalay oladigan, boshqalarning fikrini tinglaydigan va oddiy kelishuvlarga erisha oladigan bolalarning jamoaviy faoliyatga kirishishi yengillashadi.

Uchinchi omil — bolaning o‘ziga bo‘lgan ishonchi va mustaqillik darajasidir. Kundalik faoliyatda mustaqil tanlov qilish imkoniyatiga ega bo‘lgan bola yangi sharoitlarda ham tashabbus ko‘rsatishga intiladi.

To‘rtinchi omil — individual temperament va nerv-psixik rivojlanish xususiyatlaridir. Ba’zi bolalar yangi odamlar bilan tez muloqotga kirishsa, boshqalariga vaziyatni kuzatish va asta-sekin qo‘shilish uchun ko‘proq vaqt talab etiladi.

Beshinchi omil — oila va ta’lim tashkilotidagi munosabatlar izchilligidir. Uy sharoitida va maktabgacha ta’lim tashkilotida bolaning ehtiyojlari hurmat qilinishi, tushunarli qoidalarning mavjudligi hamda kattalar tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi moslashuv jarayoniga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi.

Ushbu omillar o‘zaro bog‘liq holda namoyon bo‘ladi. Shuning uchun boladagi moslashuv qiyinchiliklarini birgina sabab bilan izohlash pedagogik jihatdan to‘g‘ri emas.

Ijtimoiy moslashuvni rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari

Maktabgacha ta’lim tashkilotida bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirish uchun maqsadga yo‘naltirilgan pedagogik shart-sharoitlar yaratilishi lozim.

Birinchi shart — ijobiy va xavfsiz ijtimoiy-psixologik muhitni ta’minlashdir. Bunday muhitda har bir bola hurmat qilinadi, uning fikri tinglanadi va jamoadagi ishtiroki qo‘llab-quvvatlanadi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Ikkinchi shart — bolaga yo‘naltirilgan pedagogik yondashuvni amalga oshirishdir. Ta’lim-tarbiya jarayonida bolaning individual qiziqishlari, rivojlanish darajasi, ehtiyojlari va imkoniyatlari hisobga olinishi kerak.

Uchinchi shart — o‘yin va faoliyat orqali ijtimoiy tajribani boyitishdir. Jamoaviy o‘yinlar, rolli mashg‘ulotlar, ijodiy topshiriqlar hamda hayotiy vaziyatlarni muhokama qilish bolalarning ijtimoiy munosabatlar haqidagi tasavvurlarini kengaytiradi.

To‘rtinchi shart — emotsional savodxonlikni rivojlantirishdir. Bolaga o‘z hissiyotlarini aniqlash, ularni so‘z bilan ifodalash, kuchli emotsiyalarni boshqarish va tengdoshlarining kechinmalarini tushunish o‘rgatilishi zarur.

Beshinchi shart — oila bilan hamkorlikning tizimli tashkil etilishidir. Ota-onalar va pedagoglar o‘rtasida bola rivojlanishiga oid ma’lumotlarning muntazam almashinuvi tarbiyaviy ta’sirning izchil bo‘lishiga xizmat qiladi.

Oltinchi shart — inklyuziv va teng imkoniyatli ta’lim muhitini yaratishdir. Bunda bolalarning til, rivojlanish, individual ehtiyoj va imkoniyatlaridagi farqlar hurmat qilinadi hamda har bir bolaning guruh hayotida ishtirok etishi uchun mos ko‘mak beriladi.

Mazkur shartlarning o‘zaro uyg‘unligi ijtimoiy moslashuv jarayonini pedagogik jihatdan qo‘llab-quvvatlash imkoniyatlarini kengaytiradi.

Ijtimoiy moslashuvni rivojlantirishning pedagogik-psixologik modeli

Nazariy yondashuvlar asosida maktabgacha yoshdagi bolalar ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishning quyidagi tarkibiy qismlardan iborat konseptual modelini taklif etish mumkin.

Maqsadli komponent bolalarning yangi ijtimoiy muhitda o‘zini erkin tutishi, tengdoshlari bilan ijobiy munosabatlar o‘rnatishi hamda ijtimoiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratiladi.

Mazmuniy komponent muloqot madaniyati, hamkorlik, hissiyotlarni boshqarish, ijtimoiy me’yorlarni anglash, mas’uliyat va o‘zaro hurmatni rivojlantirishni qamrab oladi.

Faoliyatli komponent o‘yin texnologiyalari, muammoli vaziyatlar, suhbat, ijodiy faoliyat, kichik guruhlardagi hamkorlik va kundalik hayotiy vazifalarni bajarish orqali amalga oshiriladi.

Psixologik qo‘llab-quvvatlash komponenti bolaning individual ehtiyojlarini o‘rganish, hissiy holatini hisobga olish, xavotirni kamaytirishga yordam berish va muvaffaqiyat tajribasini yaratishni nazarda tutadi.

Baholash-natijaviy komponent bolada kuzatilayotgan ijtimoiy faoliyat, muloqot ko‘nikmalari, emotsional boshqaruv va jamoaviy munosabatlardagi o‘zgarishlarni pedagogik kuzatish orqali aniqlashga xizmat qiladi.

Ushbu modelning tarkibiy qismlari o‘zaro uzviy bog‘liq bo‘lib, uni amaliyotga tatbiq etishda bolalarning individual rivojlanish dinamikasi asosiy mezon sifatida olinishi maqsadga muvofiq. Taklif etilayotgan model nazariy-metodik tavsiya sifatida qaraladi. Uning amaliy samaradorligini tasdiqlash uchun alohida tajriba-sinov tadqiqotlarini o‘tkazish talab etiladi.

Bolalarning ijtimoiy moslashuvini pedagogik-psixologik diagnostika qilish

Ijtimoiy moslashuv jarayonini o‘rganishda kuzatish, suhbat, o‘yin vaziyatlarini tahlil qilish va ota-onalar bilan muloqot kabi usullardan foydalanish mumkin.

Bolaning ijtimoiy moslashuvini baholashda quyidagi ko‘rsatkichlarga e’tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- Emotsional moslashuv — bolaning yangi muhitdagi hissiy holati, o‘zini xavfsiz his qilishi va hissiyotlarini boshqarish imkoniyatlari.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

• Kommunikativ moslashuv — tengdoshlari hamda pedagoglar bilan muloqotga kirishish, fikr bildirish va boshqalarni tinglash ko‘nikmalari.

• Xulq-atvor moslashuvi — guruhdagi kelishilgan qoidalarga amal qilish va turli vaziyatlarda maqbul xatti-harakatni tanlash.

• Faoliyatga moslashuv — jamoaviy o‘yin va mashg‘ulotlarda ishtirok etish, faoliyatni davom ettirish hamda vazifalarni bajarish.

• Shaxsiy-ijtimoiy moslashuv — o‘ziga bo‘lgan ishonch, tashabbuskorlik, mustaqillik va tengdoshlar bilan hamkorlik qilish.

Ushbu ko‘rsatkichlar asosida bola rivojlanishidagi ijobiy o‘zgarishlarni muntazam kuzatib borish mumkin. Biroq moslashuv darajasini faqat bir martalik kuzatish asosida baholash yetarli emas. Jarayonni turli vaziyatlarda, muayyan vaqt oralig‘ida va bolaning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda o‘rganish zarur.

Pedagogik diagnostikaning asosiy maqsadi bolalarni «moslashgan» yoki «moslashmagan» tarzida qat’iy guruhlarga ajratish emas, balki ularning rivojlanish ehtiyojlarini aniqlash va tegishli yordam choralarini rejalashtirishdan iborat.

Shuningdek, uzoq davom etuvchi yoki bolaning kundalik faoliyatiga jiddiy ta’sir ko‘rsatuvchi qiyinchiliklarda maktabgacha ta’lim tashkiloti psixologi va zarur mutaxassislar bilan hamkorlik qilish muhim hisoblanadi.

Ijtimoiy moslashuv jarayonida oila va ta’lim tashkilotining o‘zaro aloqadorligi

Bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishda oila va maktabgacha ta’lim tashkiloti bir-birini to‘ldiruvchi tarbiyaviy muhit sifatida namoyon bo‘ladi.

Oilada shakllangan ishonch, muloqot madaniyati, hissiy yaqinlik va mustaqillik tajribasi bolaning yangi jamoaga kirishishiga ta’sir qiladi. Shu bilan birga, maktabgacha ta’lim tashkilotida yaratilgan ijobiy muhit, pedagogning mehribon munosabati hamda tengdoshlari bilan hamkorlikdagi faoliyati bolaning ijtimoiy tajribasini yanada kengaytiradi.

Ota-onalar va pedagoglarning muntazam hamkorligi moslashuv bilan bog‘liq qiyinchiliklarni erta aniqlash, bolaga bir xil mazmundagi tushunarli talablarni qo‘yish hamda uning individual ehtiyojlarini muvofiqlashtirilgan holda qo‘llab-quvvatlash imkonini beradi.

Bunda ota-onalar bilan individual suhbatlar, maslahatlashuvlar, ochiq mashg‘ulotlar va hamkorlikdagi tarbiyaviy tadbirlardan foydalanish mumkin.

Ayniqsa, maktabgacha ta’lim tashkilotiga yangi qabul qilingan bolalar uchun oiladan ta’lim muhitiga o‘tish jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish, bola odatlangan kun tartibi va ehtiyojlarini hisobga olish ijtimoiy moslashuvni yengillashtirishga xizmat qilishi mumkin.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy moslashuvi ularning shaxs sifatida shakllanishi, hissiy rivojlanishi va ijtimoiy munosabatlarda faol ishtirok etishini ta’minlovchi muhim pedagogik-psixologik jarayon hisoblanadi.

Nazariy tahlil shuni ko‘rsatadiki, bolalarning ijtimoiy moslashuvi faqat tashqi muhit talablariga ko‘nikishdan iborat emas. U bolaning o‘zini anglash, hissiyotlarini boshqarish, tengdoshlari bilan hamkorlik qilish, ijtimoiy me’yorlarni tushunish va yangi sharoitlarda mustaqil faoliyat yuritish imkoniyatlarini rivojlantirish bilan uzviy bog‘liq.

L.S. Vigotskiy, A. Bandura va U. Bronfenbrennerning nazariy qarashlari ijtimoiy moslashuvni bolaning individual rivojlanishi hamda uni o‘rab turgan ijtimoiy muhitning o‘zaro ta’siri asosida tushuntirish imkonini beradi.

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.

Bolalarning ijtimoiy moslashuvini rivojlantirishda ijobiy psixologik muhit, bolaning individual xususiyatlarini hisobga olish, o‘yin va faoliyatga asoslangan pedagogik yondashuv, emotsional qo‘llab-quvvatlash hamda oila va ta’lim tashkiloti hamkorligi muhim shart-sharoitlar sifatida namoyon bo‘ladi.

Shu asosda maktabgacha ta’lim amaliyotida ijtimoiy moslashuvni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik-psixologik faoliyatni tizimli tashkil etish, bolaning rivojlanish dinamikasini muntazam kuzatish va uning individual ehtiyojlariga mos metodlardan foydalanish tavsiya etiladi.

Xulosa qilib aytganda, ijtimoiy moslashuvni rivojlantirishning pedagogik-psixologik asoslarini chuqur o‘rganish maktabgacha ta’lim sifatini oshirish, bolalarning ijtimoiy kompetensiyalarini mustahkamlash va ularni keyingi ta’lim bosqichiga tayyorlash uchun muhim ilmiy-metodik ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. O‘zbekiston Respublikasining «Ta’lim to‘g‘risida»gi Qonuni. 2020-yil 23-sentabr, O‘RQ-637-son. https://lex.uz/docs/5013007
2. O‘zbekiston Respublikasining «Maktabgacha ta’lim va tarbiya to‘g‘risida»gi Qonuni. 2019-yil 16-dekabr, O‘RQ-595-son. https://lex.uz/docs/4646908
3. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining «Maktabgacha ta’lim va tarbiyaning davlat standartini tasdiqlash to‘g‘risida»gi 802-son qarori. 2020-yil 22-dekabr. https://lex.uz/docs/5179335
4. O‘zbekiston Respublikasi Maktabgacha ta’lim vazirligi. «Ilk qadam»: maktabgacha ta’lim tashkilotlari uchun davlat o‘quv dasturi. – Toshkent, 2022. https://www.unicef.org/uzbekistan/media/5686/file/Ilk%20Qadam%20Uzbek.pdf
5. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
6. Bandura A. Social Learning Theory. – Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1977.
7. Bronfenbrenner U. The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1979.
8. National Association for the Education of Young Children. Developmentally Appropriate Practice: A Position Statement. – Washington, DC: NAEYC, 2020. https://www.naeyc.org/resources/position-statements/dap/contents
9. Center on the Developing Child at Harvard University. Serve and Return: Back-and-Forth Exchanges. https://developingchild.harvard.edu/key-concept/serve-and-return/

© 2026 London International Monthly Conference on Multidisciplinary Research and Innovation. All Rights Reserved.